

*Гриньова Наталія В'ячеславівна
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
м. Умань*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

Професійний розвиток – це складний процес циклічного характеру, в процесі якого людина не тільки удосконалює свої знання, вміння і навички, розвиває професійні здібності, але й одночасно може набувати професійних деформацій [3]. Поняття «професійний розвиток» пов'язують із поняттям «професійного становлення», яке є більш ширшим і включає різні компоненти становлення особистості в процесі професійної діяльності. О. М. Кокун зазначає, що професійне становлення – це «процес формування професійної спрямованості, компетентності, соціально значущих та професійно важливих якостей і їх інтеграція, готовність до постійного професійного зростання, пошук оптимальних прийомів якісного і творчого виконання діяльності у відповідності до індивідуально-психологічних особливостей людини». Професійна підготовка як одна із стадій професійного розвитку відбувається в період з 16 до 23 років, що припадає на час навчання у вузі [3].

Існують і різні концептуальні підходи до професійного розвитку: професійне становлення особистості (Т. В. Кудрявцев, Є. О. Климов, Е. Ф. Зеєр); процес професіоналізації (Н. С. Глуханюк, О. Р. Фонарьов, Л. М. Мітіна); особистісно-професійний розвиток (А. О. Деркач, В. Г. Зазикін, А. К. Маркова).

Е. Ф. Зеєр виділив стадії професійного становлення особистості: 1) аморфна оптація (0-12 років), 2) оптація (12-16 років); 3) професійна підготовка (16-23 років); 4) професійна адаптація (18-25 років); 5) первинна професіоналізація; 6) вторинна професіоналізація; 7) професійна майстерність.

Під час процесу професіоналізації відбувається розвиток провідних професійно-важливих якостей, на основі яких в подальшому формуються професійні здібності. Критеріями професіоналізації виступають: професійна продуктивність, професійна ідентичність, професійна зрілість.

Особистісно-професійний розвиток залежить від професійного самовизначення особистості, яке визначається як «самостійне й усвідомлене знаходження смислів виконуваної роботи і всієї життєдіяльності в конкретній культурно-історичній (соціально-економічній) ситуації» [3, с. 17]. Професійне самовизначення не закінчується із завершенням професійної підготовки за вибраною спеціальністю, а триває протягом усього професійного життя й проявляється у вигляді: уточнення свого місця у конкретній професії; осмислення професійної ролі; ставлення до професійної праці, колективу і самої себе. М. С. Пряжников виділив сім типів самовизначення: 1) в конкретній трудовій функції; 2) на певному трудовому посту; 3) на рівні конкретної спеціальності; 4) в конкретній професії; 5) в житті; 6) особистісне; 7) особистості в культурі.

Отже, професійний розвиток практичного психолога являє собою складний та довготривалий процес, в процесі якого відбувається становлення особистості як фахівця. Професійний розвиток включає в себе професійне становлення, професіоналізацію, особистісно-професійний розвиток.

Література

1. Зеер Э. Ф. Психология профессий / Э. Ф. Зеер. – Екатеринбург : УГППУ, 1997. – 244 с.
2. Кокун О. М. Психология професійного становлення сучасного фахівця : монографія / О. М. Кокун. – К. : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2012. – 200 с.
3. Пряжников Н. С. Профессиональное и личностное самоопределение / Н. С. Пряжников. – В. : НПО «МОДЭК», 1996. – 256 с.